

УДК 37.013.2

ОКУТУУНУ АВТОМАТТАШТЫРУУ СИСТЕМАСЫН КОЛДОНУП ЖОЖДОРДОГУ СТУДЕНТТЕРДИН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТЕРИН УЮШТУРУУ

Раева Б.Ж.
ЖАМУ, Жалал-Абад ш.
konung-batina@mail.ru

Аннотация

Жогорку окуу жайындагы студенттердин окутуунун автоматташтыруу системасын колдонуп, өз алдынча иштерди аткаруу маалыматтык-коммуникативдик компетенттүүлүктү калыптандыруунун бири экендиги баяндалат.

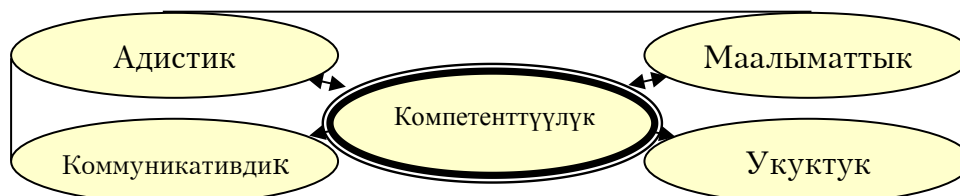
Annotation

Generate information and communicative competence of students of the university to perform independent work using computer-aided instruction system.

Маалыматтык коомдун өнүгүү шартында билим берүү системасында дагы көптөгөн жаңы системалар жана талаптар жаралууда. Акыркы беш жылдыкта жаңы маалыматтык технологиялардын өтө тез өнүгүүсү билим берүү системасынын кредиттик технология шартында жаш муундардын билим алуусундагы эң негизги ресурс болуп саналууда.

Бүгүнкү күндө жаш муундун талабын канааттандырган, тил табыша билген, коомдун өнүгүүсүнөн артта калбаган, өз алдынча билимин жогорулата алган, эркин жана активдүү ой жүгүрткөн, өзүнүн жеке ишкердүүлүгүнө анализ жасай билген, окуу-тарбиялык процессти моделдештире алган адисти даярдоодоо кутуучунун алдында талап күчөөдө. Ал үчүн ар бир адистикке ээ болуучу студент адистик компетенттүүлүгүнүн үстүндө иш алып барууга тийиш.

Ал эми бүгүнкү күндө компетенттүүлүктү түзүүчүлөр төмөнкүчө болушат:

- Адистик компетенттүүлүк – бул адистин билим алуу чөйрөсүндөгү ишкердүүлүгүнүн эффективдүү аракеттери, жашоодогу тажрыйбасынын негизиндеги маселелерди чече билүүсү, жаңы технологияларды колдоно билүүсү, маалыматтык ресурстар менен иштөөсү, өз билимин жогорулата алуусу;
- Маалыматтык компетенттүүлүк – адистик процеске жана дидактикалык талаптарга тиешелүү маалыматтар менен иштей билүүсү, окуу иштериндеги маселелерди маалыматтык-коммуникативдик жөндөмдүүлүк менен чече билүүсү, маалыматтык ресурстарды, компьютердик жана мультимедиялык технологияларды колдоно билүүсү, электрондук маалымат алып жүрүүчүлөр менен, электрондук иш кагаздары менен, электрондук билим берүүчү ресурстар менен иштей билүүсү;
- Коммуникативдик компетенттүүлүк – башка адамдар менен тил табыша алуусу, жетекчилери, коллегалары менен байланыш түзө алуусу, адамдар менен байланышуудагы өзүнүн тактикасын жана техникасын иштеп чыгуусу, өзүнүн позициясын жеткире алуусу, ораторлук чыгармачылыгы, оозеки жана жазма речи, өз ишин эл алдында билдире алуусу.

- Укуктук компетентүүлүк – мыйзамдарды жана укуктук нормативдик актыларды, өз адиси жөнүндөгү мыйзамды өздөштүрүүсү жөнүндөгү маалыматтарга ээ болуусу.

Окуу процессиндеги методикалык камсыздоо комплексин иштеп чыгуу студенттердин өз алдынча иштеринин эффективдүү шарттарынын маанилүүсү болуп саналат. Бул комплексте төмөнкүлөр камтылат: лекциянын тексти, окуу жана методикалык көрсөтмөлөр, лабораториялык практикумдар, тапшырмалардын жана көнүгүүлөрдүн банктары, чыныгы маалыматтардын негизиндеги ойдун тактыгы, эсептөө банкы, тренажердук программа жана өз алдынча текшерүүчү программа, автоматташтырып үйрөтүүчү жана текшерүүчү система, колдонмо программалык пакети, маалыматтар базасынын тартиби ж.б. Бул проблемалык окутууну уюштурууда, студент окуу процессиндеги тең укуктуу катышуучусу катары эсептелет.

Студенттердин өз алдынча ишинин жыйынтыгы, анын текшерилишинин көптөгөн активдүү методдорунун болушу менен аныкталат.

Текшерүүнүн төмөнкүдөй түрлөрү болот:

- Учурдагы предметти үйрөнүүгө киришүү алдындагы студенттин билимин жана билгичтигин алдын ала текшерүү;
- Учурдагы текшерүү, б.а. лекциялык, практикалык жана лабораториялык сабактардагы материалдарды өздөштүрүү деңгээлине тынымсыз көзөмөлдөө;
- Курстук бөлүмдү же модульду окуп үйрөнүүнүн аяктоосу боюнча аралык текшерүү;
- Жеке текшерүү, алдын ала даярдык көрүү;
- Зачет же экзамен түрүндөгү дисциплина боюнча жыйынтыктоочу текшерүү;

Азыркы кредиттик технология шартында билим берүү системасында окутуунун автоматташтырылган системаларынын (ОАС) жардамында өз алдынча иштерди алып барууда жогорудагы аталган маалыматтык-коммуникативдик компетентүүлүгү негизги орунду ээлейт.

Маалыматтык-коммуникативдик компетентүүлүк – бул комплекстүү түшүнүк. Маалыматтык – коммуникативдик компетентүүлүктү реалдуу билим берүүдө техникалык билим менен билгичтикти эффективдүү пайдалануунун максаттуу багыты катары карап келишет.

Маалымат-коммуникативдик компетентүүлүк заман талабы. Жаңы өсүп келе жаткан жаш муундун талабын канааттандыруу үчүн ар бир адис компетентүүлүккө ээ болуусу зарыл.

Практика жүзүндө бүгүнкү күндө мектеп окуучусунан тартып кесипке багыт алган студенттерге чейин дээрлик бардыгы маалымат-коммуникативдик технологияларды колдоно билет жана ага даяр. Болгону биздин окуу жайда ар бир адис үчүн компьютердик техникалык каражаттар, ар бир предмет боюнча электрондук китепчелер, аудио-видео сабактар, колдонмо программалык пакеттер, үйрөтүүчү программалар, маалыматтык базалар, компьютердик тесттер жетишсиз. Айлана чөйрөбүз жана күнүмдүк жашообуз жаңы маалымат технологиялары менен алмашып жатса да, айрым окутуучулардын көпчүлүгү электрондук, мультимедиялык жана интерактивдик окуу китептерин колдоно алышпайт жана айрымдары алар боюнча маалыматтарга да ээ эмес.

Окуу программасын өздөштүрүүнүн жыйынтыгындагы компетентүүлүк аракет окутуунун сапатын жогорулатууну талап кылат. Бул ишти чечүү эсептөө техникасыз мүмкүн эмес, анын үстүнө үйрөнүү процесстин өзүн жана бир гана окуу процессин башкарууну автоматташтырууну талап кылат. Акырында көп сандаган жана ар түрдүү окутуп үйрөтүүчү системаларды сунуштайт.

Мына ушундай маселелерди ишке ашыруунун бири катары өз алдынча иштерди окутуунун автоматташтыруу системасынын жардамында аткарууну карасак болот. ОАС –

предметтеги бир теманы, бөлүмдү же толук курсту өз алдынча өздөштүрүүгө ылайыкташкан окутуунун бир формасы.

Окутууну автоматташтыруу системасын иштеп чыгуу – бул, өтө татаал жана эмгекти көп талап кылуучу жумуш. ОАС – бул, билимдин негизиндеги жана билимди иштеп чыгуучу система. Окутуу системасынын билим базасында, биринчи иретте, предметтик билимдин теориялык негизи керек, б.а. окуу тартиби (дисциплина) боюнча билим. Билим чөйрөсүндө ОАСнын калыптанышы окуу материалынын системалаштыруунун көптөгөн ыкмалары менен аныкталат. Системадагы колдонуучунун окуу материалын жекече багытта окутууну камсыз кылуу мүмкүнчүлүктөрү канчалык жогору болсо, анын жүрүшү ошончолук ийкемдүү жана шартка ыңгайлуу болуп саналат. Ошондуктан заманбап ОАСны иштеп чыгуунун борбору болуп компетенттүүлүктү системалаштыруу, сунуштоо, билимге жетүүчү суроолор эсептелет. Предметтик билимди системалаштыруу проблемасын чечүү ОАС иштеп чыгуунун баштапкы этаптарынын бирин түшүндүрүп берүү. Мисалы, теориялык билим, электрондук окуу китепчесин түзүү 5 этаптан турат: аткарылуу тартибин тактоо, бөлүмдөрдүн мазмунун аныктоо, окуу материалын түшүндүрүү тиркемесин так жана кыска баяндап берүү, ишке ашыруу, коштоп (бирге) баруу.

ОАСнын кеңири колдонулушу төмөндөгүдөй жагдайлар менен түшүндүрүлөт:

- Толук баалуу кесипке машыгуулар түзүлүүчүн практикалык жактан ар бир студент дайыма жана үзгүлтүксүз даярданууга муктаж, группалардын заманга жараша толукталышы окутуучуну физикалык жактан жекече окутуунун принциптерин иш жүзүнө ашыруу абалында эмес;

- Керектүү мындай өлчөмдөгү билимге жетүүнүн көлөмү, кадимки окутуу методу студенттерге ашыкча жүктөлүүгө алып келүүдө, анын натыйжасында материалды өздөштүрүүсүзүртөдөн жана окууга кызыгуусу жоголуп жана анын сапаты кескин төмөндөөдө;

- Окутуучунун эмгегин автоматташтыруу: студенттердин лекциялык жана практикалык (лабораториялык, практикалык, семинардык ж.б.у.с.) сабактарга даярдануусун текшерүү, тестик материалдарды түзүү, педагогикалык текшерүүнүн жыйынтыгын статистикалык жактан иштеп чыгуу; студент үчүн окутуунун убактысын азайтуу.

ОАС окуу процессинде колдонуу жаңы система эмес, буга чейин В. П. Беспалько, Т. А. Ильина, Ю. В. Павлов, Л. Н. Лында, У. К. Ричмонд, Н. Ф. Талызина жана башкалар тарабынан бир топ программалап окутуу проблемасы боюнча издөө мурда болуп өткөн.

ОАС окуу процессинде ЖОЖ жана мектептерде колдонуу боюнча чет элдик жана ата мекендик адабияттарда кеңири баяндалган.

Бүгүнкү күндө окуу системасынын кредиттик технология шартына өтүүсүндө окуу планында аябагандай чоңөзгөрүүлөр болду. Алардын бири катары жалпы саат: 50% аудиториялык саат жана 50% өз алдынча саатка бөлүнгөндүгүн мисал катары айтсак болот.

Бул кредиттик технология системасында студенттердин өз алдынча билим алуусуна көбүрөөк көңүл бурулган. Ошол студенттин өз алдынча ишти алып баруусуна ОАС чоң роль ойнойт деген ойдомун. Анткени бул окутуу системасын пайдаланган студент, өз алдынча теориялык билимди ала алат, практикалык иш аракеттерди аткарат жана билимди кандайча өздөштүргөндүгүн компьютердин жардамы менен текшере да алат.

Мына ушундай автоматташтырып окутуу системасын колдонуп студенттердин өз алдынча иштерин уюштуруу бүгүнкү күндөгү бакалавр адистигинде даярдалып жаткан студенттердин өз алдынча иштерди өздөштүрүүсүнө жана окутуучунун өз алдынча ишти уюштуруусуна жардам берет деген ойдомун.

Адабияттар:

1. Ильина, Е.А. Автоматизированная обучающая система «ОиТ» в учебном процессе высшей школы – Магнитогорск: ИПЦ ООО «Проф-Принт», 2007. - Вып. 2. -С. 332 - 336.
2. Методы использования автоматизированных обучающих систем на базе ЭВМ: Методические указания. - М., 1979. - 44 с.
3. Стрикелева Л.В. Педагогические основы повышения эффективности учебного процесса с помощью применения автоматизированных обучающих систем (АОС). Минск, 1984.
4. Лобанов Ю. И., Новиков В. А. и др. Краткие методические рекомендации по составлению и оформлению обучающих программ для автоматизированных обучающих систем. - М., Казань, 1981. -19 с.